

ЧЕРНОЕ

МОРЕ

Терек

Цхуми

Риони

Кутаиси

ДЕРБЕНТ

ГРУЗИНСКОЕ ЦАРСТВО

ТБИЛИСИ

Ахалцихе

Кура

Иори

Алазани

ТРАПЕЗУНТ

Артануджи

Лоре

Шамхоро

ГАНДЗА

ШЕМАХА

Самсун

Керасунт

Чорох

ЦАРС

АНИ

Двин

оз. Севан

Баку

ИКОНИЙСКИЙ СУЛТАНАТ

Эрзинка

КАРНУ-КАЛАКИ

1204

АРАКС

1208

Нахичеван

3

ШАХАРМЕ

Арчеш

СТВО

1210

Маранд

1209

Ардебиль

Тебриз

ГРУЗИНСКОЕ ЦАРСТВО в начале 13 века

100 0 100 200 км

- Границы Грузинского царства
- Территория сферы влияния Грузии

- Территории вассалов и данников Грузии
- 1204 ← Направление и годы важнейших походов

Цифрами обозначены: 1 Эрзинкайский султанат 2 Каринский эмират 3 Гандзинский эмират

Дзырдуатон куыст

Хъынцъым - тыхсын, æнкъард кæнын.

Монолог - иу адæймаджы ныхас.

Ыстæр - хæстон балц.

Æрттигъ - æртæтигъон æфсæнфындз фат.

Зæппадз - склеп.

Фæдон - байзæддаг (нæ фæстæ чи баззайдзæн уый).

Хъысмæт – цардвæндаг.

Мал – цъыфдзаст.

Азым – аххос.

Сыгъдон - æртхутæг

Гуырдыстон

Хизы йæ фатæй
(знæгтæй);
Йæ арæнтæ йын
уæрæх кæны;
Æрхæссы йын
хæзнатæ æмæ кад;
Хæссы йæ сæрвæлтау
йæ сæр мæлæтмæ;

Цагат Ирыстон

Хъæрзынц нæхиуæттæ;
Адæм сты мæгуыр, æфхæрд,
куырм;
Ис дзы хбыг;
Зæрдæтæ сты рыст;
Фыдгултæ зæрдæтæ
æрттигътæй кæнынц
кæрдихтæ;
Нæй йæм фæкæсæг;
Хъæрзы рæхысты бын.

Æмбисæндтæ

1. Фыдыбæстæ ныййарæг мадау адджын у.
2. Йæхи адæмы чи нæ уарзы, уый æндæр адæмы дæр нæ бауарздзæн.
3. Кæрцæн йе мпъузæн – йæхицæй.
4. Мæсыг хи дурæй хæлы.
5. Æцæгæлон бæстæйы æлдарæй дæр зын цæрæн у.
6. Фыдвæдæй æвæд хуыздæр.
7. Цагъайраджы бæсты – мæлæт хуыздæр.
8. Фыды фарн мæрдтæм нæ цæуы.
9. Чи дæ – диссаг уый нæу, адæмæн цы фæдæ, диссаг уый у.

Цыбыр нывæцæн:

«Ирыстон – мæ райгуыраен бæстæ»

«Кадджын лæг æнусмæ цæры»